

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO	6
SEZNAM TÉMAT	7
ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ POJMY	8
PŘEDMĚT A DEFINICE EKONOMIE	8
PRVOPOČÁTKY EKONOMICKÉHO CHOVÁNÍ	8
ČLENĚNÍ EKONOMIE	9
<i>Makroekonomie</i>	9
<i>Mikroekonomie</i>	10
ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ OTÁZKY A EKONOMICKÉ SYSTÉMY	11
<i>Základní ekonomické otázky (problémy)</i>	11
<i>Ekonomické systémy</i>	11
ÚVOD DO TRŽNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ	13
POTŘEBY	13
VÝROBA A VÝROBNÍ PROCES	14
<i>Z historie výroby</i>	14
<i>Výroba jako záměrná lidská činnost</i>	15
<i>Výrobní zdroje</i>	15
ZBOŽÍ	16
PENÍZE	17
<i>Prostá směna zboží</i>	17
<i>Komoditní peníze</i>	17
<i>Drahé kovy a mince</i>	17
<i>Funkce peněz</i>	18
ZÁKLADNÍ PRVKY TRŽNÍHO MECHANISMU	18
ČLENĚNÍ TRHU	19
<i>Dělení trhu z hlediska druhu a objemu množství</i>	20
<i>Členění trhu podle územního hlediska</i>	20
<i>Členění trhu z hlediska předmětu směny</i>	20
TRH VÝROBKŮ A SLUŽEB	21
POPTÁVKA	21
<i>Faktory působící na poptávku</i>	22
NABÍDKA	22
<i>Faktory působící na nabídku</i>	23
VZÁJEMNÉ PŮSOBENÍ NABÍDKY A POPTÁVKY	23
<i>Změny tržní rovnováhy</i>	24
OSTATNÍ TRHY	25
OBEČNÁ CHARAKTERISTIKA TRHU VÝROBNÍCH FAKTORŮ	25
TRH PŮDY	26
TRH PRÁCE	26
<i>Faktory ovlivňující trh práce</i>	27
<i>Nezaměstnanost a úřady práce</i>	28
FINANČNÍ TRHY	28
<i>Nabídka a poptávka na finančních trzích</i>	28
<i>Trhy finančního kapitálu</i>	30
DOPROVODNÉ JEVY TRŽNÍHO MECHANISMU	31
NEDOKONALOSTI TRŽNÍHO MECHANISMU	31
MONOPOLIZACE TRHU	31
<i>Typy monopolního chování u podnikatelských subjektů</i>	32
<i>Další nedokonalosti tržního mechanismu</i>	33
NEZAMĚSTNANOST	33
<i>Typy nezaměstnanosti</i>	34
<i>Opatření pro snížení sociálních dopadů nezaměstnanosti</i>	35
INFLACE	35
<i>Formy inflace</i>	36
<i>Dopady inflace</i>	37
ÚLOHA STÁTU V TRŽNÍM HOSPODÁŘSTVÍ	38
STÁT NA STRANĚ NABÍDKY A POPTÁVKY	38
<i>Stát jako kupující</i>	38
<i>Stát jako prodávající</i>	38
STÁT JAKO ČINITEL VYTVÁŘEJÍCÍ A OVLIVŇUJÍCÍ EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ	39
HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA VLÁDY	40
SELHÁVÁNÍ STÁTU V TRŽNÍM HOSPODÁŘSTVÍ	40
<i>Nedokonalé rozhodování státních orgánů</i>	41
<i>Jiný než očekávaný výsledek</i>	41
NÁSTROJE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY STÁTU	42
MONETÁRNÍ POLITIKA STÁTU	42
<i>Přímé nástroje monetární politiky státu</i>	42
<i>Nepřímé nástroje monetární politiky státu</i>	43

FISKÁLNÍ POLITIKA STÁTU	44
<i>Podstata státního rozpočtu</i>	44
<i>Příjmy státního rozpočtu</i>	44
<i>Výdaje státního rozpočtu</i>	45
<i>Podoby (koncepce) státního rozpočtu</i>	45
OBCHODNÍ POLITIKA STÁTU	46
<i>Přímé nástroje obchodní politiky státu</i>	46
<i>Nepřímé nástroje obchodní politiky státu</i>	46
DŮCHODOVÁ A SOCIÁLNÍ POLITIKA STÁTU	46
<i>Přímé nástroje důchodové a sociální politiky</i>	46
<i>Nepřímé nástroje důchodové a sociální politiky státu</i>	47
NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ.....	48
ČLENĚNÍ NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ.....	48
ČLENĚNÍ NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ PODLE PRINCIPU FINANCOVÁNÍ	48
<i>Ziskový (tržní) sektor</i>	48
<i>Neziskový (netržní) sektor</i>	48
SOUKROMÝ A VEŘEJNÝ SEKTOR	49
<i>Rozdělení podle kritéria vlastnictví</i>	49
VEŘEJNÁ EKONOMIE	49
<i>Co jsou to veřejné statky a čím se liší od statků soukromých?</i>	50
NÁRODOHOSPODÁŘSKÉ AGREGÁTY.....	52
ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ.....	52
UKAZATELE ŽIVOTNÍ ÚROVNĚ	52
<i>Reálná mzda (reálný příjem)</i>	53
<i>Čas práce nutné k dosažení daného příjmu</i>	53
<i>Srovnání prostřednictvím jednotné měny</i>	53
TOKY V NÁRODNÍM HOSPODÁŘSTVÍ.....	54
<i>Hrubý národní produkt/Hrubý domácí produkt</i>	54
<i>Další národohospodářské ukazatele</i>	54
BANKY A JEJICH ÚLOHA V HOSPODÁŘSTVÍ ZEMĚ	56
FORMY PENĚZ.....	56
<i>Reálné a ideální peníze</i>	56
VZNIK BANK.....	56
<i>Podstata a role bankovek</i>	57
<i>Regulace oběhu bankovek</i>	57
FUNKCE A POSTAVENÍ CENTRÁLNÍ BANKY	57
FUNKCE KOMERČNÍCH (OBCHODNÍCH) BANK.....	58
<i>Úvěry</i>	58
<i>Krátkodobý úvěr</i>	58
<i>Dlouhodobý úvěr</i>	59
<i>Úvěry a finanční produkty poskytované občanům</i>	59
CYKlický VÝVOJ TRŽNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ.....	60
EKONOMICKÝ RŮST	60
<i>Tempo růstu</i>	60
FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ EKONOMICKÝ RŮST	61
<i>Extenzivní faktory růstu</i>	61
<i>Intenzivní faktory růstu</i>	61
HOSPODÁŘSKÝ CYKLUS.....	61
<i>Jednotlivé fáze hospodářského cyklu</i>	62
PŘÍČINY CYKlickÉHO VÝVOJE TRŽNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ	62
<i>Vnější faktory působící na cykličnost vývoje hospodářství</i>	62
<i>Vnitřní faktory působící na cykličnost vývoje hospodářství</i>	62
ZAHRANIČNÍ OBCHOD	64
ČLENĚNÍ ZAHRANIČNÍHO OBCHODU.....	64
<i>Výhody reexportu</i>	65
RIZIKA ZAHRANIČNÍHO OBCHODU	65
CLO A CELNÍ POLITIKA	66
MEZINÁRODNÍ OBCHOD A JEHO VÝHODY.....	66
<i>Absolutní výhody – monopol přírodních a klimatických podmínek</i>	66
<i>Komparativní výhody mezinárodního obchodu</i>	66
<i>Ochrana vnitřního trhu země před zahraniční konkurencí</i>	67
PODNIKÁNÍ V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE.....	67
OBCHODNÍ ZÁVOD.....	68
OBEČNÁ CHARAKTERISTIKA PODNIKATELSKÉHO SUBJEKTU.....	68
<i>Základní typy obchodních závodů</i>	68
<i>Zápis podnikatelského subjektu v obchodním rejstříku či registru živnostenského podnikání</i>	68
REGISTR ŽIVNOSTENSKÉHO PODNIKÁNÍ	69
OBCHODNÍ REJSTRÍK.....	69
DRUHY ŽIVNOSTÍ	70
<i>Ohlašovací živnosti</i>	70
<i>Koncesované živnosti</i>	70

VZNIK ŽIVNOSTENSKÉHO OPRÁVNĚNÍ, PROVOZOVÁNÍ A ZÁNİK ŽIVNOSTI.....	71
Vznik živnostenského oprávnění	71
Provozování živnosti.....	71
Živnostenská kontrola.....	71
Zánik živnostenského oprávnění.....	72
PODNIKATEL	72
Podnikatel provozuje činnost samostatně	72
Podnikatel si sám vymezuje předmět své činnosti.....	72
Podnikatel nese riziko podnikání, podniká na vlastní účet	72
OBCHODNÍ ZÁVOD	72
Pojmy obchodní majetek, obchodní kapitál a čistý obchodní kapitál.....	73
Identifikátory společnosti	73
OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI	73
OBEČNÁ CHARAKTERISTIKA OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ	73
Založení obchodní společnosti.....	73
Vklady společníků	73
Orgány společnosti	74
Zánik obchodní společnosti.....	74
FORMY OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ.....	74
Veřejná obchodní společnost (v. o. s.).....	75
Komanditní společnost (k. s.).....	75
Společnost s ručením omezeným (spol. s r. o., s. r. o.).....	76
Akciová společnost (a. s.)	76
DALŠÍ FORMY PODNIKÁNÍ	78
Družstvo	78
Státní podnik (s. p.)	79
Holding, joint venture, franchising a tiché společenství	79
PODNIKÁNÍ / ČINNOST OBCHODNÍHO ZÁVODU	81
MAJETEK A KAPITÁL OBCHODNÍHO ZÁVODU	81
Majetek obchodního závodu	81
Financování činnosti obchodního závodu.....	81
TOK PENĚZ V OBCHODNÍM ZÁVODU.....	82
Úbytek finančních prostředků	82
Přírůstek finančních prostředků	82
Nástroj pro zjišťování stavu finančních prostředků	82
ZDROJE FINANCOVÁNÍ OBCHODNÍHO ZÁVODU.....	82
Vlastní finanční zdroje.....	82
Cizí finanční zdroje	82
ČINNOST OBCHODNÍHO ZÁVODU	83
ŘÍZENÍ A ORGANIZACE – MANAGEMENT FIRMY	83
Stupně řízení.....	84
MARKETING FIRMY.....	85
Marketingový mix / Životní cyklus výrobku.....	85
Obal výrobku.....	87
Značka výrobku.....	87
NÁKLADY, VÝNOSY A VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ.....	88
Náklady / Výnosy.....	88
Výsledek hospodaření – zisk nebo ztráta.....	88
STANOVENÍ PRODEJNÍ CENY.....	88
DANĚ A POPLATKY	90
DAŇOVÁ SOUSTAVA ČR	90
FORMY DANÍ	90
Přímé daně	90
Nepřímé daně.....	91
Výpočet DPH.....	91
POPLATKY	92
POVINNOST DOSTÁT PLATBĚ DANÍ A POPLATKŮ	93
ZAMĚSTNÁNÍ.....	94
OBEČNÉ PODMÍNKY ZAMĚSTNANOSTI OBČANŮ	94
Listina základních práv a svobod	94
Zákoník práce	94
Vznik pracovního poměru / Ukončení pracovního poměru	95
NABÍDKA A POPTÁVKA NA TRHU PRÁCE.....	96
VÝBĚR PRACOVNÍKŮ NA URČITÝ TYP PRÁCE.....	97
Personální agentury, outsourcing služeb v personalistice	98
ODMĚŇOVÁNÍ A MZDY	98
Vlivy působící na odměňování.....	99
Druhy mezd a složky mzdy.....	99
Výpočet mzdy.....	100
Minimální mzda	101
Správnost a objektivita při odměňování pracovníků	101
Povinné srážky ze mzdy.....	101
Výplata mzdy	102

ÚŘAD PRÁCE A HMOTNÉ ZABEZPEČENÍ V NEZAMĚSTNANOSTI.....	102
<i>Životní a existenční minimum</i>	102
AKTIVNÍ PŘÍSTUP K UPLATNITELNOSTI NA TRHU PRÁCE	103
OSOBNÍ FINANCE	104
BANKOVKY A MINCE ČESKÉ REPUBLIKY.....	104
<i>Současné bankovky a mince České republiky</i>	104
<i>Ochranné prvky našich peněz</i>	104
<i>Co dělat s poškozenými bankovkami?</i>	105
ZPŮSOBY PLACENÍ.....	105
<i>Hotovostní placení</i>	105
<i>Bezhotovostní placení</i>	105
FINANČNÍ PRODUKTY	106
BLOCKCHAIN A KRYPTOMĚNY	108
BLOCKCHAIN.....	108
<i>Podstata a využití blockchainu</i>	108
KRYPTOMĚNY	109
<i>Co je to kryptoměna</i>	109
<i>Podpora kryptoměn ve světě</i>	109
<i>Kryptoburzy a kryptosměnárny</i>	110
<i>Odlišnost kryptoburz a kryptosměnárny od klasických burz</i>	110
<i>Kryptoměnové peněženky</i>	111
<i>Bezpečnostní zásady při nákupu a držení kryptoměny</i>	112
<i>Závěrem k problematice blockchainu a kryptoměn</i>	112
MOJE EKONOMICKÉ POVĚDOMÍ	114
POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA	118

Úvodní slovo

Ekonomie je velmi starou naukou; kořeny obchodování sahají až do pravěku a starověku. Úroveň a rozvoj společnosti závisí na tom, jakých dosahuje ekonomických výsledků. Ekonomická prosperita je založena na cílevědomém počínání všech – počínaje jednotlivcem, firmou a konče státem jako ekonomickým subjektem. Ekonomie a její poznatky se tedy vážou ke všem oborům lidské činnosti. Posláním této učebnice je poskytnout základní přehled o problematice ekonomie a orientaci člověka ve světě ekonomiky a financí.

Obsažená témata představují ucelený blok učiva stanoveného RVP předmětu **Občanský a společenskovední základ**.

Autoři

Zdroje a odkazy k doplňkovým informacím uváděným v učebnici

Dostupnost a věrohodnost online zdrojů

Učebnice obsahově postihuje základní učivo nosných témat z oblasti ekonomie. Často ovšem odkazuje i na doprovodný studijní či informační materiál dostupný online. Tyto odkazy jsou uváděny v zápatí stránky (na které je objasňována problematika učiva), nebo i v textových boxech se souvislostmi a zajímavostmi. Mohou mít buď podobu hypertextového odkazu, výzvy k vyhledání pojmu, nebo QR kódu (k jeho načtení se používá softwarová čtečka nainstalovaná v mobilním zařízení). QR kód slouží k pohodlnějšímu načtení obsahu těmito zařízeními.

Český statistický úřad:

<https://www.czso.cz/>

Zákoník práce:

<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

(v poli **Základní vyhledávání** zadejte řetězec znaků **262/2006**)

Rozšiřující informace k pojmu: **management**

V internetovém vyhledávači (např. **Google.com**) zadejte hledaný řetězec: **management / organizace a řízení**

▲ QR kód

K online zdrojům publikovaným na internetu je nutné přistupovat kriticky. Ne všechny poskytují zcela věrohodné nebo ověřené informace, ať už to jsou online encyklopedie nebo webové stránky komerčních subjektů či institucí. Vhodné je danou nalezenou informaci ověřit, a to nejlépe z několika dalších na sobě nezávislých online zdrojů.

Učebnice na většinu doplňkových online zdrojů odkazuje obecně (formuluje klíčový pojem pro zadání do internetového vyhledávače). Správná volba klíčového pojmu čtenáři umožní najít aktuální online zdroje dostupné v reálném čase. V případě, že se jedná o seriózní online zdroj, u kterého se předpokládá dlouhodobější platnost, je uvedena celá URL adresa (např. <https://www.czso.cz/>).